

Juuso Aulasmaa

**”DE GAULLE ON HISTORIALLISTA
KUTSUMUKSESTAAN TIETOISENA
HALLINNUT MAATAAN JA KANSAANSA
VALISTUNEEN ITSEVALTIAAN TAVOIN”**

Suomen Kuvalehdessä vuosina 1967–1969 käyty
keskustelu ranskalaisesta politiikasta ja maan poliittisesta
tilanteesta

TIIVISTELMÄ

Juuso Aulasmaa: "De Gaulle on historiallisesta kutsumuksestaan tietoisena hallinnut maataan ja kansaansa valistuneen itsevaltiaan tavoin": Suomen Kuvalehdessä vuosina 1967–1969 käyty keskustelu ranskalaisesta politiikasta ja maan poliittisesta tilanteesta.

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Historian tutkinto-ohjelma
Helmikuu 2025

Tutkielman tavoitteena on vastata diskurssianalyysin avulla siihen, millaisia diskursseja *Suomen Kuvalehden* (SK) kirjoituksissa luotiin ranskalaisesta politiikasta ja maan poliittisesta tilanteesta vuosina 1967–1969. Vastaavasti kaksiosaisen alakysymyksen tarkoituksena on tarkastella, oliko käsiteltävissä aiheissa tai käsitteilytavoissa eroja nimimerkki Liimataisen eli Urho Kekkosen ja lehden muun henkilökunnan välillä.

Aineistorajaus perustuu SK:n merkittävään yhteiskunnalliseen asemaan 1960-luvulla ja Liimataisen todelliseen henkilöllisyyteen. Aikarajaus puolestaan perustuu Ranskan poliittisille tapahtumille: (i) opposition vahvistuminen vuoden 1965 presidentinvaalien ja vuoden 1967 parlamenttivaalien seurauksena; (ii) yhteiskuntarakenteen muutokset, minkä aiheuttamat ongelmat ilmenivät levottomuuksina vuonna 1968 ja; (iii) osittain edeltävien tapahtumien seurauksena järjestetty kansanäänestys, jonka epäonnistumisen seurauksena presidentti de Gaulle erosi.

Huomionarvoista on, että nimimerkki Liimatainen keskittyi nimenomaan suurien poliittisten linjojen tarkasteluun, kun taas muissa kirjoituksissa tuotiin vahvemmin esille ruohonjuuritason tapahtumia. Tämä ei toisaalta ole yllättävää, sillä osa lehden henkilökunnasta keskittyi pikemminkin kulttuurista kirjoittamiseen. Vuoden 1968 levottomuuksissa oli toisaalta kysymys eräänlaisesta "kulttuurivallankumouksesta", mikä selittää myös kyseisten kirjoittajien osallistumista tapahtumista käytyyn keskusteluun. Heikki Brotheruksen kirjoitukset olivat eräänlainen yhdistelmä edellä mainituista esimerkeistä.

Ottaen huomioon Suomen ulkopoliittiset realiteetit ja tavoitteet – puolueettomuuspolitiikan korostaminen ja Neuvostoliiton pelkojen välttäminen –, ei *Suomen Kuvalehdessä* julkaistuissa kirjoituksissa ole mitään linjasta poikkeavaa. Ne pikemminkin heijastavat lehden institutionaalista asemaa 1960-luvulla ja myötäilevät Ranskan ulkopoliittista linjaa, mikä ajoi Suomenkin etuja. Tästä huolimatta on hyvä muistaa, ettei Ranska ollut Suomelle ulkopoliittisesti yhtä merkittävä tekijä kuin Neuvostoliitto. Lisäksi maan ulkopoliitiikan tavoitteena oli ajaa Ranskan omia, itsenäisiä etuja, jotka vain samalla linjautuivat Suomen ulkopoliittisten tarkoitusperien kanssa. Lehden kirjoitukset osoittivat Ranskan poliittisten realiteettien ja presidentti Charles de Gaullen poliittisen filosofian ymmärtämistä.

Avainsanat: Suomen Kuvalehti, Liimatainen, Urho Kekkonen, Ranska, Charles de Gaulle, 1960-luku

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Aiheen rajaus	2
1.2. Aikaisempi tutkimus ja tutkimuskysymykset.....	2
1.3. Lähteet ja menetelmät.....	3
2. Ranskan sisä- ja ulkopolitiikka 1960-luvulla	5
2.1. Vuoden 1967 parlamenttivaalit.....	5
2.2. Eurooppa-politiikka ja sen merkitys Suomelle	6
3. Yhteiskunnallista epävakautta	9
3.1. Taustaa	9
3.2. Vuoden 1968 levottomuudet	9
4. Järjestyksen paluu	13
4.1. Presidentti etsii ratkaisuja	13
4.2. Vuoden 1969 kansanäänestys.....	13
5. Päätelmät	16
Lähteet ja kirjallisuus	18

1. Johdanto

1960-luvulle tultaessa *Suomen Kuvalehdellä* (SK) oli paljon sananvaltaa ja sitä pystyi pitämään käytännössä omana instituutionaan. Sen uskollinen lukijakunta ja avustajat koostuivat poliittisesti oikealle suuntautuneista ja vaikutusvaltaisista henkilöistä, joille lehti tarjosi mahdollisuuden ajaa niin yksityisiä kuin yhteisiäkin intressejä. Vuosikymmenen mittaan tapahtunut maailmanpoliittinen liikehdintä nostatti lehden halukkuutta tuoda asiantuntevaa osaamista sen palstoille. *Suomen Kuvalehden* 50-vuotisen taipaleen kunniaksi tähän rooliin päätettiin pyytää vuonna 1966 istuvaa tasavallan presidenttiä Urho Kekkosta, joka oli aikaisemminkin kirjoittanut lehteen¹. Nimimerkiksi vakiintui Liimatainen², jonka takaa etenkin vuosien 1967–1969 aikana hän kommentoi maailmanpolitiikkaa, valiten itse aiheensa.³ Kekkonen hyödynsi tiedotusvälineitä, etenkin lehtien kolumneja, poliittisen uransa aikana vaikuttaakseen ja tietoisesti ohjatakseen mielipiteitä.⁴

Komentoidessaan maailman tapahtumia, hän kirjoitti useaan otteeseen myös Ranskan sisä- ja ulkopoliitikasta. Tuota ulkopoliitiikkaa määritti 1960-luvulla presidentti Charles de Gaullen ajatus Ranskan menettämän maan palauttamisesta.⁵ Tämä ajoi ulko- ja turvallisuuspolitiikan lisäksi muun muassa teollisuuden modernisaatiota, jonka oli kuitenkin tarkoitus palvella Ranskan ulkopoliittisiakin tavoitteita pitkällä aikavälillä.⁶ Erityisesti toinen maailmansota ja 1950-luvun siirtomaasodat Algeriassa ja Indokiinassa (nykyisen Vietnamin alueella) olivat heikentäneet entisen siirtomaavallan kansainvälistä mahtia.⁷ Samalla toisen maailmansodan jälkeisen maailmanpoliittisen tilanteen myötä Ranska oli päätenyt Yhdysvaltain liittolaiseksi, mutta ei sen haluamalla tavalla; liittolaisen sijaan se koki olevansa alamaisen asemassa.⁸

Siinä missä Ranska oli jo pelkän maantieteellisen sijaintinsa seurauksena läntisessä blokissa, oli Suomen tilanne geopolittisista syistä hyvin erilainen. Itsenäisyys oli säilynyt toisen maailmansodan tappiosta ja aluemenetyksistä huolimatta. Sota-ajan vihollinen, itänaapuri Neuvostoliitto oli omien voittojensa seurauksena noussut ajan toiseksi

¹ Jatkosodan aikana hän käytti nimeä Pekka Petsi: Meinander 2019, 65.

² Myös Kekkonen lähipiiriin kuuluneet Kustaa Viikuna ja Oiva Ketonen kirjoittivat nimimerkillä: Siltala 2016, 238–239.

³ Tommila 1991, 156–157.

⁴ Meinander 2019, 63; Siltala 2016, 239.

⁵ Berstein 1993, 83; Bozo 2016, 43; Judt 2005, 290.

⁶ Berstein 1993, 153; Judt 2005, 290.

⁷ Judt 2005, 282–289.

⁸ Bozo 2016, 47.

supervallaksi Yhdysvaltain rinnalle. Pelkästään jo tämän seurauksena se olikin suomalaisen ulkopolitiikan keskiössä. Lisäksi Suomen oltuna Saksan liittolainen, jonka maa-alueita oli hyödynnetty hyökkäyksessä Neuvostoliittoon, halusi Moskova välttää samankaltaisen tapahtumasta tulevaisuudessa. Vuonna 1948 allekirjoitettu sopimus ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta – niin kutsuttu YYA-sopimus – tavoitteli juuri tätä.⁹

1.1. Aiheen rajaus

Aineistorajaus perustuu *Suomen Kuvalehden* yhteiskunnalliseen asemaan ja Liimataisen todelliseen henkilöllisyyteen. Aikarajaus puolestaan nojaa suuremmissa määrin nimenomaan Ranskan tapahtumille vuosina 1967–1969, joiden seurauksena kirjoitukset syntyivät. Tarkemmin määriteltynä ne olivat: (i) opposition vahvistuminen ja vallitsevien poliittisten voimien kohtaaman vastustuksen heikentyminen vuoden 1965 presidentinvaalien, mutta etenkin vuoden 1967 parlamenttivaalien seurauksena; (ii) 1950-luvun lopulla alkanut yhteiskunnallinen rakennemuutos, minkä aiheuttamat ongelmat ilmenivät ylioppilaslevottomuksina ja lakkoina vuonna 1968; (iii) osittain edeltävien tapahtumien seurauksena vuoteen 1969 siirretty kansanäänestys, jonka epäonnistumisen seurauksena presidentti Charles de Gaulle erosi.

1.2. Aikaisempi tutkimus ja tutkimuskysymykset

Suomen ja Ranskan poliittisia suhteita nimenomaan 1960-luvulla on tutkittu todella vähän, Tero Heikkisen ja Kristian Maneliuksen Pro gradu -tutkielmia lukuun ottamatta. Tutkielmassaan *Ranska Suomen ulkopolitiikassa vuosina 1962–1969* (2007) Heikkinen tarkastelee, kuinka Suomi huomioi Ranskan osana 1960-luvun ulkopolitiikkaansa. Sen sijaan Maneliuksen tutkielma *Tasavallan presidentti Urho Kekkosen valtiovierailu Ranskaan 1962* (2016) käsittelee nimensä mukaisesti Kekkosen valtiovierailua vuonna 1962, sen järjestelyjä ja käsittelyä muun muassa mediassa. Myös Turun yliopiston poliittisen historian professori Louis Clerc on tutkinut Suomen ja Ranskan välisiä suhteita, painotuksenaan 1900-luvun alkupuolisko¹⁰.

⁹ Suomi 2016.

¹⁰ Ks. esim. Clerc, Louis, 'A Case in Relations between Great Powers and Small States—France's Recognition of Finnish Independence, 1917–1918.', *TalTech Journal of European Studies* 1/2021, 10–19.

Tutkielmani tarkoituksena oli kartoittaa Suomen Kuvalehdessä käytyjä keskusteluja ranskalaisesta politiikasta ja maan poliittisesta tilanteesta 1960-luvun lopulla. Näin ollen päätutkimuskysymykseksi määräytyi *millaisia diskursseja Suomen Kuvalehden kirjoituksissa luotiin ranskalaisesta politiikasta ja maan poliittisesta tilanteesta vuosina 1967–1969?* Ottaen huomioon Kekkonen roolin ja yhteiskunnallisen aseman, käytin apunani kaksiosaista alakysymystä *millaisia keskusteluja nimimerkki Liimatainen loi, ja oliko niissä havaittavissa yhtäläisyyksiä tai eroja muihin Suomen Kuvalehdessä tuotettuihin keskusteluihin?*

1.3. Lähteet ja menetelmät

Tutkimuksen alkuperäislähteinä toimi 11 *Suomen Kuvalehdessä* (SK) vuosina 1967–1969 ilmestynyttä kirjoitusta, jotka käsittelivät niin Ranskan sisä- kuin ulkopoliittikkaakin. Näistä kuusi oli Suomen presidentin Urho Kekkonen nimimerkillä Liimatainen kirjoittamia. Hänen kirjoituksistaan kolme sijoittui vuoteen 1967, joissa hän käsitteli sekä Ranskan Eurooppa- ja ulkopoliittikka ylipäättänsä että maassa järjestettyjä parlamenttivaaleja. Sen sijaan vuonna 1968 Kekkonen kirjoitti vain yhden kirjoituksen, joka kommentoi Ranskan levottomuuksia. Lisäksi hän kommentoi ylioppilaslevottomuuksia yleisesti sekä muun muassa Tšekkoslovakian miehitystä. Vuonna 1969 hän kommentoi Ranskan tapahtumia kahdella kirjoituksella, jotka käsittelivät presidentti Charles de Gaullen eroa ja poliittista perintöä.

Loput viisi kirjoitusta ovat muita Suomen Kuvalehdessä vuosina 1967–1969 julkaistuja, ranskalaista politiikkaa koskeneita. Nämä ovat lehden henkilökunnan kirjoittamia ja käsittelevät samoja aiheita kuin Kekkonenkin. Poikkeuksena on yksi vuonna 1967 ilmestynyt, Ranskan parlamenttivaaleja käsitellyt kirjoitus lehden politiikkaosiossa, minkä kirjoittaja ei ole tiedossa. Sen sijaan vuonna 1968 Armas J. Pulla¹¹, Mirja Bolgár¹² ja Heikki Brotherus¹³ kommentoivat kukin maan levottomuuksia yhdellä kirjoituksella. De Gaullen eron syitä kommentoi enää vain Brotherus yhdessä kirjoituksessa.

¹¹ Hän oli taustaltaan kirjailija, joka muun muassa liikkui 1920-luvulla kirjailijaryhmä *Tulenkantajien* piirissä. Eleli 1930-luvulta lähtien pitkiä aikoja Ranskassa, kirjoittaen sen historiasta ja kulttuurista: Skog, Tapio & Syrjö, Veli-Matti 1997.

¹² Toimi *Suomen Kuvalehdessä* Pariisin-kirjeenvaihtajana.

¹³ Brotherus oli entinen poliitikko, joka tuli vakituisesti *Suomen Kuvalehden* toimitukseen vuonna 1963; tunnettiin maltillisista kirjoituksistaan muuten politisoituneella 1960-luvulla; Siltala 2016, 236; Vesikansa, Jyrki 1997.

Koska tutkielman tarkoituksena oli selvittää, *millaisia diskursseja Suomen Kuvalehdessä luotiin*, määrittyi sen menetelmäksi diskurssianalyysi. Tutkin sen avulla sekä kirjoitusten itsensä sisältöä, kuten niissä käytettyä kieltä, että niitä sosiopoliittisia oloja Suomessa, jotka mahdollistivat niiden syntymisen. Tämä liittyy vahvasti foucaultlaisen diskurssianalyysin ajatukseen tiedon ja vallan(käytön) yhteydestä, mutta tutkimuksessa hyödynnettiin lisäksi niin kutsuttua toimijuutta korostavaa diskurssianalyysia. Edellä mainitut menetelmät valikoituivat juuri Liimataisen todellisen henkilöllisyyden ja *Suomen Kuvalehden* yhteiskunnallisen aseman seurauksina.¹⁴

¹⁴ Pyykkönen ja Valtonen 2022, 41; 43; 50–52; 58.

2. Ranskan sisä- ja ulkopolitiikka 1960-luvulla

2.1. Vuoden 1967 parlamenttivaalit

Ranskassa järjestettiin kaksivaiheiset parlamenttivaalit maaliskuun 5. ja 12. päivinä vuonna 1967. Vaaleja ennen Suomen Kuvalehden politiikkaosiossa julkaistiin *Suosittu ja parjattu de Gaulle* niminen kirjoitus, jossa pohdittiin vaalien vaikutuksia Ranskan poliittiselle kentälle, erityisesti mahdollisen tappion vaikutuksia silloiseen politiikkaan. Kirjoituksen mukaan vaaleissa on ”[...] kuitenkin kysymys vain yhdestä miehestä, joka ei ole edes ehdokkaana: kenraali Charles de Gaullesta ja hänen asemastaan.”¹⁵ Mahdollisen vaalitappion mahdollisuutta ei kuitenkaan poissuljeta vetoamalla vuoden 1965 presidentinvaaleihin, joissa hieman yli puolet ranskalaisista äänesti jotakin toista ehdokasta. Nämä kuitenkin sivutetaan toteamalla de Gaullen jatkavan siitä huolimatta, saisiko hänen puolueensa vaalivoiton vaiko ei.¹⁶

Politiikkaosion kirjoituksen lisäksi Liimatainen kommentoi parlamenttivaalien lopputulosta kirjoituksessaan *De Gaullen voitto ja antigaullelaisten voitto* (8.4.1967). Hän toteaa, ettei niukalla, yhden äänen enemmistöllä ole väliä, sillä ”*Gaullelaiset muodostavat hallituksen ja jatkavat maan asioiden määrätietoista hoitamista*”¹⁷ – päivittäisestä sisäpolitiikasta vastasi pääministeri¹⁸. Vallitsevan poliittisen linjan jatkuminen olikin hänen mukaansa vaalien tärkein anti. Liimatainen huomioi, kuinka De Gaullen ajama ulkopoliittinen linja nautti kannatusta yli puoluerajojen:

*Ulkopolitiikassa ranskalaiset ovat taipuneet de Gaullen tahtoon [...] Amerikkalaisvastaisuus, irrottautuminen Nato-sotilasliitosta ja neuvostoystävyys, jotka ovat olleet suuntaa antavana de Gaullen ulkopolitiikassa, saivat tietenkin vasemmistoliittouman kannatuksen.*¹⁹

Toisaalta ”*gaullismin vastaisten voimien*” vahvistuminen oli vaalien toinen huomionarvoinen asia. Jo vuoden 1965 presidentinvaalit olivat osoittaneet tyytymättömyyttä²⁰ presidentin ajamaa politiikkaa kohtaan. Vuoden 1967 parlamenttivaalit osoittivat, kuinka viidennen

¹⁵ Tuntematon, 'Suosittu ja parjattu de Gaulle', *Suomen Kuvalehti* 09/1967, 40.

¹⁶ Tuntematon, 'Suosittu ja parjattu de Gaulle', *Suomen Kuvalehti* 09/1967, 40.

¹⁷ Liimatainen, 'De Gaullen voitto ja antigaullelaisten voitto', *Suomen Kuvalehti* 14/1967, 22.

¹⁸ Judt 2005, 290.

¹⁹ Liimatainen, 'De Gaullen voitto ja antigaullelaisten voitto', *Suomen Kuvalehti* 14/1967, 22.

²⁰ Berstein 1993, 197–198; toisaalta hänestä tuli ensimmäinen suoralla kansanäänestyksellä valittu presidentti: Bozo 2016, 44.

tasavallan alkuvuosien hajanainen oppositio²¹ oli löytänyt yhteisen vihollisen istuvasta presidentistä. Aikaisemmin hajanaisten oppositiovoimien kyky tehdä yhteistyötä – erityisesti vasemmistopuolueiden kohdalla²² – olikin uutta viidennen tasavallan poliittisella kentällä.²³

2.2. Eurooppa-politiikka ja sen merkitys Suomelle

Helmikuun lopulla 1967 ilmestyneessä *Suomen Kuvalehdessä* julkaistiin Liimataisen kirjoitus *Eurooppa Atlantilta Uralille* (25.2.1967), joka kommentoi Ranskan havittelemaa Eurooppa-politiikkaa. Tuon politiikan keskiössä oli ajatus yhtenäisemmästä Euroopasta, joka olisi edustanut eurooppalaisten poliittisia ja sotilaallisia etuja kansainvälisellä tasolla, johdossaan Ranska. Kirjoituksen nimi olikin viittaus presidentti Charles de Gaullen muutama vuosi aiemmin julistamalle visiolle uudesta valtakeskittymästä, joka kirjaimellisesti kattaisi koko Euroopan mantereen Atlantin Valtamereltä Ural-vuoristolle asti ja toimisi yhdessä ideologisista eroistaan huolimatta.²⁴

Kirjoituksessaan Liimatainen nostaa esille, kuinka toisen maailmansodan runtelema Eurooppa oli noussut Yhdysvaltain tarjoaman taloudellisen tuen ja sotilaallisen suojelun avustuksella takaisin jaloilleen. Hänen mukaansa tämän seurauksena eurooppalaiset kokivat olevansa riippuvuussuhteessa Yhdysvaltoihin – toisaalta ranskalaiset eivät olisi kyenneet sotimaan Indokiinassa 1950-luvulla ilman amerikkalaisten taloudellista ja materiaalista tukea²⁵. Samalla muun muassa Yhdysvaltain kiihtyvät sotatoimet Vietnamin hiersivät liittolaisten välejä 1960-luvun mittaan.²⁶ Lisäksi lännen johtajamaan turvatakuiden pitävyys mahdollisen neuvostohyökkäyksen aikana oli herättänyt epäilyjä eurooppalaisten keskuudessa.²⁷

²¹ Tämä johtui paljolti loppuvuodesta 1958 vahvistetusta viidennen tasavallan perustuslaista, joka määrittä presidentille laajat valtaoikeudet, samalla heikentäen maan parlamentin valtuuksia: Berstein 1993, 19; Judt 2005, 290.

²² Vuoden 1965 presidentinvaalit olivat antaneet tästä hieman osviittaa, kun vasemmistolainen ehdokas François Mitterrand pääsi toiselle kierrokselle: Berstein 1993, 196-202.

²³ Berstein 1993, 203.

²⁴ Bozo 2016, 63–64.

²⁵ Judt 2005, 284; sodan toiseksi viimeisenä vuonna, 1953, amerikkalaisen tuen osuus sodan rahoittamisesta oli hieman yli 40 %: Bozo 2016, 26–27.

²⁶ Liimatainen, 'Eurooppa Atlantilta Uralille', *Suomen Kuvalehti* 08/1967, 23; Bozo 2016, 70–72.

²⁷ Yhdysvaltain ydinasedoktriini ja presidentti John F. Kennedyn haluttomuus konsultoida liittolaisiaan Kuuban ohjuskriisin aikana ei auttanut asiassa. Bozo 2016, 52; 58.

De Gaullen tapa harjoittaa liennytykseen tähtäävää Eurooppa-politiikkaa keräsi ylistystä yhdessä sen päämäärien kanssa myös Liimataisen kirjoituksessa *Ratkaisuna kolmas maailmansota?* (23.9.1967):

*Kun tarkastelemme de Gaullen suurella itsenäisyydellä ja johdonmukaisuudella ajamaa Euroopan politiikkaa, sen pyrkimyksenä on saada muodostetuksi yhtenäinen Eurooppa Atlantilta Uralille ja häättää Yhdysvallat ynnä Englanti pois manner-Euroopasta.*²⁸

Konkreettisia esimerkkejä Ranskan ajamasta itsenäisestä toimijuudesta ja liennytyso politiikasta olivat presidentin valtiovierailut Kanadaan ja Puolaan. Heinäkuussa 1967 tehdyn Kanadan vierailun tarkoituksena oli läntisen sotilasliiton koheesion ja sen johtajan, Yhdysvaltain, hegemonian haastaminen.²⁹ Vastaavasti syyskuussa Puolaan toteutetun matkan aikana de Gaulle kritisoi vallitsevaa maailmanpoliittista järjestystä³⁰. Vierailun tarkoituksena oli suhteiden avaaminen Itä-Euroopan valtioiden kanssa ja menetetyt vaikutusvallan palauttaminen, mikä mahdollistaisi pitkällä aikavälillä jopa yhteistyön.³¹ Kirjoituksessaan *Ratkaisuna kolmas maailmansota?* (23.9.1967) Liimatainen kuitenkin huomauttaa, kuinka kahtiajakautunut Saksa, Liittotasavallan eli Länsi-Saksan luoma sotilaallinen uhka sekä toisen maailmansodan muisto hankaloittivat yhtenäisen Euroopan tavoittelua.³² Niin kutsuttu Saksan ongelma olikin koko Eurooppa-projektin kompastuskivi:

*[...] Euroopan alueella on toisen maailmansodan jälkeensä jättämä vaarallisin rauhan ja sovinnon uhka: solmimaton rauhansopimus. Miten Saksan kysymys niveltyy siihen Atlantilta Uralille ulottuvaan yhteistyöhön, jonka alkutahdit on kuultu?*³³

²⁸ Liimatainen, 'Ratkaisuna kolmas maailmansota?', *Suomen Kuvalehti* 38/1967, 12.

²⁹ Berstein 1993, 180; Bozo 2016, 74; de Gaulle vieraili Quebecin alueella, kohottaen eläköön-huutoja Kanadan ranskankielisen vähemmistön itsemääräämisoikeuden puolesta.

³⁰ Berstein 1993, 178.

³¹ Berstein 1993, 161; Bozo 2016, 72.

³² Liimatainen, 'Ratkaisuna kolmas maailmansota?', *Suomen Kuvalehti* 38/1967, 12.

³³ Liimatainen, 'Eurooppa Atlantilta Uralille', *Suomen Kuvalehti* 08/1967, 23.

*Mutta tosiasia taitaa olla myös kahden Saksan olemassaolo. Se ei muutu kuin kolmannessa maailmansodassa. Siinä muuttuu tuhkaksi molemmat Saksat ja paljon muuta.*³⁴

Koska Suomenkin ulkopoliittinen tilanne oli vahvasti sidoksissa jakautuneen Saksan luomaan jännitykseen³⁵, oli de Gaullen ajatus eurooppalaisesta Euroopasta Suomenkin etujen mukainen. Ensinäkin vähemmän jännittynyt Eurooppa vähentäisi Neuvostoliiton pelkoja Saksan suuntaan, mikä tarkoitti enemmän ulkopoliittista liikkumavaraa lännen suuntaan. Tämä oli erityisesti kauppapoliittisesti tärkeää. Lähentynyt yhteistyö läntisten organisaatioiden, kuten vapaakauppaliiton EFTA:n kanssa osoitti samalla Suomen puolueettomuutta – jonka vilpittömyyteen Neuvostoliiton tuli pystyä luottamaan³⁶. Liiallinen lähentyminen läntisten liittoumien kanssa taasen nostatti meteliä Moskovassa. Toisekseen se mahdollistaisi Kekkonen Suomelle tavoitteleman roolin eräänlaisena sovittelijana idän ja lännen välillä. Kokihan Kekkonen, että hyvät suhteet Suomen kanssa liennyttäisivät Neuvostoliiton suhteita muihinkin maihin.³⁷

Suomen suhtautumista Ranskan Eurooppa-politiikkaa kohtaan voikin pitää pragmaattisena, sillä se ajoi Suomenkin ulkopoliittisia etuja. Samalla myös Ranskan suhtautuminen Suomen puolueettomuuspolitiikkaa kohtaan – joka oli saanut ymmärrystä Kekkonen valtiovierailun aikana vuonna 1962³⁸ – kumpusi sen itsenäisistä tarkoituseristä. Vaikka Neuvostoliitto toimikin Suomen ulkopoliittisen linjan suunnannäyttäjänä, tarjosi se konkreettisen esimerkin Ranskalle siitä, kuinka vallitsevien kansainvälispoliittisten jakolinjojen välillä pystyi toimimaan.

³⁴ Liimatainen, 'Ratkaisuna kolmas maailmansota?', *Suomen Kuvalehti* 38/1967, 12.

³⁵ Suomi 2016, 292.

³⁶ Suomi 2016, 279.

³⁷ Suomi 2016, 271; 273; 301.

³⁸ Suomi 2016, 271.

3. Yhteiskunnallista epävakautta

3.1. Taustaa

Toisen maailmansodan jälkeinen nousukausi³⁹ ja sen mukana tuoma yleinen hyvinvoinnin kasvu heijastui Ranskassa myös syntyvyyteen, mikä niin ikään näkyi 1960-luvulla esimerkiksi kasvaneissa yliopisto-opiskelijoiden määrissä. Yliopistolaitos itse ei ollut pysynyt kasvun mukana ja seurauksena uusille yliopistoille ja henkilökunnalle oli tarvetta. Kasvaneiden opiskelijamäärien lisäksi huono työllisyystilanne yhdessä yhteiskunnallisen rakennemuutoksen ja vanhojen sosiaalisten normien yhteentörmäyksen kanssa johtivat siihen, että nuoret pettyivät vallanpitäjiin.⁴⁰ Pariisilaiseen lähiöön perustettu Nanterresin yliopisto toimi vuoden 1968 levottomuuksien aloituspisteenä Ranskassa⁴¹, josta ne siirtyivät pääkaupungin kaduille. Samalla kuohunnan painopiste siirtyi lakkojen kautta muualle yhteiskuntaan. Kansa oli turhautunut päättäjiinsä.⁴²

3.2. Vuoden 1968 levottomuudet

1.6.1968 ilmestyneessä *Suomen Kuvalehdessä* kommentoitiin Ranskan levottomuuksia useamman tahon toimesta. Poliittisten kommentaattorien lisäksi niistä kirjoitti myös yleisimmin ranskalaisesta kulttuurista kirjoittaneet Armas J. Pulla ja Mirja Bolgár. Pullan kirjoitus *Pariisin barrikadeilla ja kyynelkaasussa* (1.6.1968) tarkasteli tapahtumia paikan päältä, korostaen levottomuuksien opiskelijälähtöisyyttä. Hänen mukaansa kyseessä oli idealistisen nuorison ”vallankumous” ja nostaa samalla esille, kuinka ”jonkin kerrostuman myrsky ei liikuta, ei koske muita”⁴³. Sen sijaan kirjoituksessaan *Arvovallasta avoimeen kriisiin* (1.6.1968) Mirja Bolgár tuo esiin, kuinka ulkopoliittikan etu sisäpolitiikan kustannuksella, dialogin puute kansan ja sen johtajan välillä sekä sosiaalisten muutosten olemattomuus saivat opiskelijoiden lisäksi myös muita ihmisiä kaduille:

Valtion päämies keskusteli vuodesta vuoteen Kohtalon ja Historian kanssa. Kenen kanssa Ranskan kansa keskusteli? [...] Mitään todellista vuoropuhelua ei ollut: presidentti kertoi ylhäisessä yksinäisyydessään

³⁹ Jotakuinkin vuosien 1945–1975 välistä nousukautta kutsutaan Ranskassa nimellä *Les Trente Glorieuses* (Kolmekymmentä loistokasta vuotta): Berstein 1993, 101.

⁴⁰ Berstein 1993, 212–213.

⁴¹ Oikeastaan levottomuuksia oli ollut jo syksyllä 1967, mutta ne kärjistyivät vasta keväällä 1968: Judt 2005, 409.

⁴² Berstein 1993, 212; 214–215; Judt 2005, 409–412.

⁴³ Pulla, Armas, J., 'Pariisin barrikadeilla ja kyynelkaasussa', *Suomen Kuvalehti* 22/1968, 18.

Ranskan »prestigestä», suurvalta-asemasta ja universaalista kutsumuksesta.

Kansan hyvinvointi kasvoi, Ranskan ulkopoliittinen asema vahvistui [...]. Silti tyytymättömyys kasaantui, kansanihmisten nöyryyttävä tunne siitä, että häntä määrällään ylhäältä käsin [...] kysymättä hänen mielipidettään. [...] Ranskalla oli tärkeämpää tehtävää, sen arvovallan rinnalla saivat yksityisten itsekkäät vaatimukset väistyä.

Kenraali ei pidä purnaamisesta, ei armeijassa eikä valtiossa. On tärkeämpää keskustella historian suurhenkilöiden kuin jokamiehen kanssa. On tärkeämpää käydä hakemassa aplodeja 6 miljoonalta kanadalaiselta Atlantin takaa kuin ryhtyä pohtimaan miksi 50 miljoonaa omaa alamaista ei tyydy alamaisten osaan.⁴⁴

Bolgár kuitenkin huomauttaa, etteivät nämä olleet ainoat syyt ranskalaisen yhteiskunnan patoutuneelle tyytymättömyydelle. Talouskasvusta ja yleisen hyvinvoinnin lisääntymisestä huolimatta, vauraus ei ollut jakaantunut maassa tasaisesti.⁴⁵ Kyseessä oli talouskasvusta johtunut pakollinen paha, joka vaati muun muassa Ranskan markkinoiden avaamista kansainväliselle kilpailulle. Yhdessä alati kehittyvän teknologian kanssa, uusi markkinatilanne heikensi pienempien toimijoiden, kuten pienviljelijöiden ja käsityöläisten näkymiä. Nämä perinteisesti gaullismia kannattaneet ryhmät kääntyivätkin levottomuuksien edetessä äänestämiään päättäjiä vastaan.⁴⁶

Siinä missä Mirja Bolgár nosti kirjoituksessaan esille tavallisen ranskalaisen näkökulmia, lähestyi Liimatainen tilannetta pikemminkin vallankäyttäjän asemasta kirjoituksessaan *Chienlit*. Hän ei niinkään ottanut kantaa siihen miksi levottomuudet tapahtuivat, mitä siihen osallistuneet olivat tavoitelleet, tai mitä tulisi vielä tapahtumaan.⁴⁷ Samalla hän koitti verrata tapahtumia 1960-luvulla Kiinaa ravisuttaneeseen kulttuurivallankumoukseen: ”*maailma on ymmällään sen tarkoituksesta ja ihmettelee sen vaiheita sekä sen saamia muotoja [...]*”⁴⁸. Liimataisen mukaan Ranskan tilanne oli puhtaasti sisäpoliittinen ongelma, mutta joka voisi mahdollisesti kaataa de Gaullen ajaman ulkopoliittisen linjan – mikä ei tietenkään olisi ollut

⁴⁴ Bolgár, Mirja, 'Arvovallasta avoimeen kriisiin', *Suomen Kuvalehti* 22/1968, 20.

⁴⁵ Bolgár, Mirja, 'Arvovallasta avoimeen kriisiin', *Suomen Kuvalehti* 22/1968, 20.

⁴⁶ Berstein 1993, 234.

⁴⁷ Liimatainen, 'Chienlit', *Suomen Kuvalehti* 22/1968, 21.

⁴⁸ Liimatainen, 'Chienlit', *Suomen Kuvalehti* 22/1968, 21.

Suomen etujen mukaista. Vaikka Liimatainen ei omien sanojensa mukaan aikonutkaan pohtia sen enempää levottomuuksien syitä, totesi hän Bolgárin tavoin, että ongelmien ytimessä oli nimenomaan presidentti de Gaullen haluttomuus käydä dialogia kansan kanssa. Toisaalta, kuten vuoden 1962 lisäys presidentin valitsemisesta yleisellä äänioikeudella osoitti, koki presidentti tarvitsevansa kansan mandaatin sitä johtaakseen:

Kymmenen vuoden ajan kenraali on suvereenisti säveltänyt Ranskalle politiikan ja johtanut orkesteriaan tuulella ja tyvenellä. [...] [hän] on historiallisesta kutsumuksestaan tietoisena hallinnut maataan ja kansaansa valistuneen itsevaltiaan tavoin. Hän on jättänyt kansalle niin paljon valtiollista määräämisvaltaa kuin on katsonut turvalliseksi, mutta antanut avoimesti ymmärtää, että tiukan paikan tullen ohjat ovat hänen käsissään.

Tyylilleen uskollisena de Gaulle aikoo järjestää kansanäänestyksen, jolla hän pyytää valtuuksia saada suorittaa tarpeelliset sivistykselliset ja taloudelliset uudistukset. Se merkitsee: osallistumista ei tarvita muuhun kuin valtuuksien antamiseen.⁴⁹

Seuraavassa lehdessä ilmestyi Heikki Brotheruksen *Vallankumous leimahti Pariisissa* (8.6.1968). Hän huomauttaa, että tapahtumia alettiin kutsua ”*Ranskan uudeksi vallankumoukseksi*”, mutta jopa vähätteli ylioppilaiden toimintatapoja: ”*Pitäisi muistaa, että ollaan tekemässä vallankumousta tosissaan, olkoonkin lasten tavoin.*”⁵⁰ Yksi monista mellakointiin johtaneista syistä oli ranskalaisen yhteiskunnan hierarkkinen rakenne⁵¹, jonka Brotheruskin nosti esille, ja jonka huipulla olleeseen presidenttiin kansa oli selkeästi kyllästynyt:

Ranska on täynnä suljettuja hierarkioita. Niiden huipulla on aina jokin »suuruus»: le grand [...] ... Valekuninkaita tekolinnoituksissaan. Usein ikäloppuja ukkoja, tyhjiä auktoriteetteja. Niiden kaataminen on osa vallankumousta, ja se on miltei jo onnistunut.

Perjantai-iltana de Gaulle puhui. Mutta hänessä ei ollut tällä kertaa taikavoimaa, joka saa ranskalaiset yhtymään vaaran uhatessa. Hän puhui

⁴⁹ Liimatainen, 'Chienlit', *Suomen Kuvalehti* 22/1968, 21.

⁵⁰ Brotherus, Heikki, 'Vallankumous leimahti Pariisissa', *Suomen Kuvalehti* 23/1968, 27.

⁵¹ Berstein 1993, 212.

*vain seitsemän minuuttia, ja niiden aikana Pariisissa puhkesi mellakoiden vyöry, jonka veroista ei aikoihin ole eletty.*⁵²

Presidentti oli omalla poliittisella toimimattomuudellaan saanut kansan liikkeelle. Ylioppilaiden liikehdintä oli nostattanut pintaan muuallakin yhteiskunnassa patoutuneen tyytymättömyyden de Gaullen harjoittamaa politiikkaa kohtaan. Tilanne rauhoittui vasta ennen aikaisten parlamenttivaalien seurauksena, joissa hallituspuolueet saavuttivat ylivoimaisen voiton, mikä vain vahvisti gaullistien otetta vallasta.⁵³ Tulos näytti toteen katkelman Pullan kirjoituksesta: *"jonkin kerrostuman myrsky ei liikuta, ei koske muita"*⁵⁴.

⁵² Brotherus, Heikki, 'Vallankumous leimahti Pariisissa', Suomen Kuvalehti 23/1968, 24.

⁵³ He saivat ylivoimaisen enemmistön senaatin alemmassa huoneessa: Berstein 1993, 226; Judt 2005, 411–412.

⁵⁴ Pulla, Armas, J., 'Pariisin barrikadeilla ja kyynelkaasussa', Suomen Kuvalehti 22/1968, 18.

4. Järjestyksen paluu

4.1. Presidentti etsii ratkaisuja

De Gaulle päätyi jotakuinkin samoihin johtopäätöksiin levottomuuksien syistä, kuin Mirja Bolgár ja Liimatainen. Kansa ei hyväksynyt enää alamaisen asemaa vaan halusi aktiivisemmin osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Pian he saisivatkin siihen mahdollisuuden, kun osallistumisen ongelmaan oli tarkoitus puuttua järjestämällä kansanäänestys, joka koski vallitsevan yliopistojärjestelmän, aluehallinnon ja parlamentin uudistamista. Edelliskevään levottomuudet olivat yhä tuoreessa muistissa, mikä herätti pelkoa yliopistojen politisoitumisesta, jos oppilaat otettaisiin aktiivisemmin osaksi päätöksentekoa, kuten uudistuksessa kaavailtiin.⁵⁵

Sen sijaan aluehallinnollinen uudistus, vaikkakin lisäisi kansalaisten poliittisia vaikutusmahdollisuuksia, pohjautui paljolti de Gaullen haluun vahvistaa kolhiintunutta legitimitettiään, eikä niinkään akuuttiin poliittiseen tarpeeseen. Kansa kuitenkin vastasi välinpitämättömästi.⁵⁶ Välinpitämättömyyden sijaan parlamentaarinen uudistus herätti enemmän vastustusta. Uuden ehdotuksen myötä presidentin tehtävien väliaikainen hoitaminen olisi siirtynyt ylemmän huoneen, eli senaatin, puheenjohtajalta pääministerille. Kyseessä oli presidentin pyrkimys rankaista senaattia, joka oli hänen koko presidenttikautensa ajan toiminut opposition pesäkkeenä. Vastaavasti alempaa huonetta eli Kansalliskokousta koskenut uudelleenorganisointi olisi käytännössä riistänyt sen perustuslaillisen aseman osana parlamenttia. Uudistuksen myötä alempi huone menettäisi sen lainsäädännöllisen merkityksensä ja joutuisi vain antamaan pakollisia lausuntoja hallituksen ja yksittäisten jäsenten lakiehdotuksista, jotka eivät kuitenkaan olleet sitovia.⁵⁷

4.2. Vuoden 1969 kansanäänestys

Heikki Brotherus huomauttaa kirjoituksessaan *Kun jättiläinen kaatuu* (9.5.1969), etteivät uudistukset kiinnostaneet kansalaisia. Kyse oli hänen mukaansa pikemminkin luottamuksesta kansan ja sen johtajan välillä. Äänestys antoi ranskalaisille valtuudet ja

⁵⁵ Lisäksi laitosten riippumattomuutta haluttiin lisätä antamalla vapauksia muun muassa monitieteellisen tutkimuksen saralla, mutta samalla haluttomuus antaa yliopistoille taloudellista itsenäisyyttä rajoitti tämän toteuttamista; Berstein 1993, 229–230.

⁵⁶ Berstein 1993, 231–232.

⁵⁷ Berstein 1993, 232–233.

samalla tilaisuuden päästä eroon presidentistään, jollainen tuskin tulisi toistumaan.⁵⁸ Vastaavasti Liimatainen kommentoi kirjoituksessaan *Kenraalin itsetuho* (9.5.1969) uudistuksia täysin tarpeettomiksi Ranskan yleisen politiikan kannalta, vaikkakin piti niitä tärkeinä. Hän kummeksui juuri de Gaullen halua viedä uudistukset läpi kansanäänestyksellä, vaikka hänellä oli enemmistö parlamentissa.⁵⁹

Kansanäänestys järjestettiin 27.4.1969. Hieman yli puolet ranskalaisista⁶⁰ äänesti uudistuksia vastaan, minkä seurauksena presidentti de Gaulle koki menettäneensä mandaattinsa ja erosi seuraavana päivänä. Kirjoituksessaan Brotherus huomauttaa, kuinka uudistukset olisivat menneet läpi, jos äänestys olisi pidetty edellisvuonna, kuten alun perin oli ollut tarkoitus.⁶¹ Rakenteelliset ongelmat eivät olleet kadonneet mihinkään vuoden takaisesta, mutta nyt kansa oli saanut uuden mahdollisuuden äänestää johtajansa kohtalosta. Brotherus tarkasteli ja nosti esille levottomuuksien taustoja sekä niiden vaikutuksia kansanäänestyksen lopputulokseen, de Gaullen saavutuksia kuitenkin vähättelemättä⁶². Sen sijaan Liimatainen korostaa kirjoituksessaan pikemminkin presidentin poliittisia saavutuksia. Hänen mukaansa de Gaulle oli ”1960-luvun merkittävin valtiomies”⁶³ ja kirjoituksen kieli on yleisesti ottaen todella mairittelevaa:

Kenraali tunsi kutsumuksensa johtaa Ranska suuruuteen, hän puolusti suurta asiaa, hän itse tiesi olevansa suuri. [...] hän nosti sisällissodan partaalle ajautuneen Ranskan Länsi-Euroopan johtavaksi vallaksi, jonka sanalle oli annettava sille kuuluva varteenotettava merkitys maailmanpolitiikassa.

Hänen päämääränsä on aina ollut Ranskan valta ja kunnia. Viime kesän jälkeen Ranskan mahti oli järkkynyt. Tarvittiin vahvaa kättä palauttamaan Ranskalle sen asema maailmassa. [...] Juuri tällaisissa olosuhteissa nähtiin de Gaullen suuruus. Hän halusi viedä työnsä Ranskan kunnian puolesta niin pitkälle kuin suinkin oli mahdollista.⁶⁴

⁵⁸ Brotherus, Heikki, 'Kun jättiläinen kaatuu', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 35.

⁵⁹ Liimatainen, 'Kenraalin itsetuho', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 10.

⁶⁰ 46.82 % äänesti puolesta, 53.18 % vastaan: Berstein 1993, 238.

⁶¹ Brotherus, Heikki, 'Kun jättiläinen kaatuu', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 34; Berstein 1993, 233.

⁶² Brotherus, Heikki, 'Kun jättiläinen kaatuu', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 34–35.

⁶³ Liimatainen, 'Kenraalin itsetuho', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 10.

⁶⁴ Liimatainen, 'Kenraalin itsetuho', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 10.

Lisäksi hän huomauttaa, kuinka de Gaullen presidenttikaudella harjoittama politiikka oli perustunut nimenomaan "*terveelle*" ja "*itsekkäälle*" kansallisten etujen ajamiselle, eikä niinkään johtunut "*vanhan ärtyneen herran*" asenteista Yhdysvaltoja ja Iso-Britanniaa kohtaan.⁶⁵ Liimataisen mukaan kyseessä oli niin huomiota herättävä tapahtuma, että hän kommentoi presidentin eroa vielä seuraavassa lehdessä ilmestyneessä kirjoituksessaan *Ranskassa kenraalin jälkeen* (16.5.1969). Erona edelliseen kirjoitukseen oli muun muassa se, että hän pohti presidentti de Gaullen poliittista filosofiaa – jota hän vertasi Saksan keisarikunnan ensimmäiseen valtakunnankansleriin Otto von Bismarckiin – ja perintöä ranskalaiselle ulkopoliitikalle. Kuten aikaisemmassa kirjoituksessakin, hän korostaa, kuinka nimenomaan Ranskan kansallisen edun ajaminen oli toiminut presidentin ainoana tienviittana ulkopoliitikassa.⁶⁶

⁶⁵ Liimatainen, 'Kenraalin itsetuho', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 10.

⁶⁶ Liimatainen, 'Ranskassa kenraalin jälkeen', *Suomen Kuvalehti* 19/1969, 18.

5. Päätelmät

Tutkielman tavoitteena oli vastata diskurssianalyysin avulla siihen, *millaisia diskursseja Suomen Kuvalehden kirjoituksissa luotiin ranskalaisesta politiikasta ja maan poliittisesta tilanteesta vuosina 1967–1969? Kaksiosaisen alakysymyksen millaisia keskusteluja nimimerkki Liimatainen loi, ja oliko niissä havaittavissa yhtäläisyyksiä tai eroja muihin Suomen Kuvalehdessä tuotettuihin keskusteluihin?* tarkoituksena oli sen sijaan tarkastella, oliko käsiteltävissä aiheissa tai käsittelytavoissa eroja presidentin ja lehden muun henkilökunnan välillä.

Ranskan liennytystä tavoittelema Eurooppa-politiikka ja maan parlamenttivaalit nousivat keskustelunaiheiksi vuoden 1967 aikana. Nimimerkki Liimataisen kirjoitukset *Eurooppa Atlantilta Uralille* (25.2.1967) ja *Ratkaisuna kolmas maailmansota?* (23.9.1967) käsittelivät kyseisen liennytyksipolitiikan syitä ja tavoitteita. Molemmat saivat ymmärrystä *Kuvalehden* sivuilla, ristesiväthän ne Suomen ulkopoliittisten realiteettien ja tavoitteiden kanssa. Ottaen lisäksi huomioon Liimataisen todellisen identiteetin, ei ole yllättävää, että liennytykseen tähtäävää politiikkaa kommentoitiin. Myös Ranskan parlamenttivaalien kaksijakoisen tuloksen mainitseminen kirjoituksessa *De Gaullen voitto ja antigaullelaisten voitto* (8.4.1967) oli ymmärrettävää; olihan kirjoittaja lehden politiikan asiantuntija.

Vastaavasti vuoden 1968 levottomuudet herättivät paljon keskustelua *Kuvalehdessä*. Liimataisen lisäksi myös Armas J. Pulla, Mirja Bolgár ja Heikki Brotherus kommentoivat tapahtumia. Lehden henkilökunnan jäsenet olivat itse paikan päällä ja selostivatkin, kuinka kuohunta näkyi Pariisin kaduilla. Heidän lähestymistapansa oli lähempänä ruohonjuuritasoa, siinä missä Liimatainen kommentoi tilannetta enemmän vallanpitäjän näkökulmasta. Pullan ja Brotheruksen kirjoituksissa nousi esille se, kuinka ”*Ranskan uusi vallankumous*” ei koskenut yhteiskunnan kaikkia osia. Puolestaan Bolgár ja Liimatainen päätyivät samoihin johtopäätöksiin levottomuuksien syistä kuin presidentti de Gaulle. Kansa halusi osallistua enemmän poliittiseen päätöksentekoon.

Levottomuuksien seurauksena järjestetyt ennenaikaiset parlamenttivaalit rauhoittivat tilanteen. Vuonna 1969 presidentti kuitenkin järjesti kansanäänestyksen, jonka avulla hän koitti puuttua osaan niistä yhteiskunnallisista ongelmista, jotka olivat johtaneet edellisvuoden tapahtumiin. Äänestys ei kuitenkaan sujunut hänen haluamallaan tavalla, jonka seurauksena de Gaulle erosi. Kirjoituksissaan *Kenraalin itsetuho* (9.5.1969) ja

Ranskassa kenraalin jälkeen (16.5.1969) Liimatainen kommentoi presidentti Charles de Gaullen poliittista filosofiaa ja perintöä. Kirjoitusten sävy on kunnioittava, osittain presidentin ajaman politiikan pragmaattisuuden seurauksena, ja havaittavissa on myös vivahteita henkilökohtaisesta ihannoinnista de Gaullea kohtaan. Myös Heikki Brotherus selosti kirjoituksessaan *Kun jättiläinen kaatuu* (9.5.1969) presidentin poliittista perintöä. Samalla hän huomauttaa, kuinka de Gaulle oli itse tarjonnut kansalle mahdollisuuden päästä hänestä eroon, jollaista tuskin olisi tullut ennen hänen kautensa olisi päättymistä.

Huomionarvoista on, että nimimerkki Liimatainen keskittyi nimenomaan suurien poliittisten linjojen tarkasteluun, kun taas muissa kirjoituksissa tuotiin vahvemmin esille ruohonjuuritason tapahtumia. Tämä ei toisaalta ollut yllättävää Armas J. Pullan ja Mirja Bolgárin kohdalla, jotka kommentoivat lehdessä yleisesti ottaen pikemminkin ranskalaista kulttuuria, eivätkä keskittyneet niinkään politiikan käsittelyyn. Vuoden 1968 levottomuuksissa oli toisaalta kysymys eräänlaisesta ”kulttuurivallankumouksesta”, mikä selittää heidän osallistumistansa tapahtumista käytyyn keskusteluun. Heikki Brotheruksen taustan huomioon ottaen ei ole myöskään yllättävää, että hän kommentoi levottomuuksia, mutta myös presidentin eroa ja sen taustoja. Hänen kirjoituksensa *Vallankumous leimahti Pariisissa* (8.6.1968), myötäili Pullan ja Bolgárin kirjoitusten tyyliä, *Kun jättiläinen kaatuu* (9.5.1969) ollessa lähempänä Liimataista.

Ottaen huomioon Suomen ulkopoliittiset realiteetit ja tavoitteet – puolueettomuuspolitiikan korostaminen ja Neuvostoliiton pelkojen välttäminen –, ei *Suomen Kuvalehdessä* julkaistuissa kirjoituksissa ole mitään linjasta poikkeavaa. Ne pikemminkin heijastavat lehden institutionaalista asemaa 1960-luvulla ja myötäilevät Ranskan ulkopoliittista linjaa, mikä ajoi Suomenkin etuja. Tästä huolimatta on hyvä muistaa, ettei Ranska ollut Suomelle ulkopoliittisesti yhtä merkittävä tekijä kuin Neuvostoliitto. Lisäksi maan ulkopoliitiikan tavoitteena oli ajaa Ranskan omia, itsenäisiä etuja, jotka vain samalla linjautuivat Suomen ulkopoliittisten tarkoitusperien kanssa. Lehden kirjoitukset osoittivat Ranskan poliittisten realiteettien ja presidentti Charles de Gaullen poliittisen filosofian ymmärtämistä.

Lähteet ja kirjallisuus

I Lähteet

Suomen Kuvalehti (SK), 1967–1969. Kansallisarkisto, Helsinki: Digitaaliset aineistot: Kansalliskokoelman aikakauslehtikokoelma [https://digi.kansalliskirjasto.fi/collections?id=24].

II Tutkimuskirjallisuus

Berstein, Serge: The Republic of de Gaulle, 1958–1969. Cambridge University Press. Cambridge 1993.

Bozo, Frédéric: French Foreign Policy Since 1945: An Introduction. Berghahn Book. New York 2016.

Judt, Tony: Postwar: A history of Europe since 1945. Penguin Press. New York 2005.

Meinander, Henrik & Koski, Kari: Samaan aikaan: Suomi ja maailma 1968. Siltala. Helsinki 2019.

Pyykkönen, Miikka & Valtonen, Heli: Diskurssianalyttinen historiantutkimus. – *Sanat siltana menneeseen: Kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*. Toim. Pasi Ihalainen & Heli Valtonen. Gaudeamus. Tallinna 2022, 39–64.

Siltala, Sakari: Maailma kaatuu syliin: 1966–1974. - *Sanan ja kuvan vuosisata: Suomen Kuvalehti 1916–2016*. Otava. Keuruu 2016, 232–273. Toim. Vesa Vares & Sakari Siltala.

Skog, Tapio & Syrjö, Veli-Matti: Pulla, Armas Josef. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997– (<https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7837>, viitattu 4.2.2025).

Suomi, Juhani: Neuvostoliittoa ja YYA-sopimus. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki 2016.

Tommila, Päiviö & Uino, Ari: Suomen lehdistön historia. 8, Aikakauslehdistön historia: yleisaikakauslehdet. Kustannuskiila. Kuopio 1991.

Vesikansa, Jyrki: Brotherus, Heikki. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997 – (<https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/1597>, viitattu 4.2.2025).